

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku K. N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...]

Oddział w Warszawie

z udziałem zainteresowanego D. Sp. z o.o. Sp. Komandytowo-akcyjna z siedzibą w N.

o zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 grudnia 2015 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z dnia 5 listopada 2014 r., sygn. akt VII Ua 58/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy K. N. na rzecz strony pozwanej**
120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga wyrokiem z 5 listopada 2014 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Północ z 21 lipca 2014 r. i oddalił odwołanie skarżącego K. N. od decyzji pozwanego z 23 stycznia 2014 r. Pozwany zobowiązał skarżącego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za okres od 28 lutego do 25 maja 2013 r. Skarżący był zatrudniony na podstawie umowy o pracę jako wiceprezes zarządu ds. finansowo-rozwojowych. Od 14 lutego

do 25 maja 2013 r. był niezdolny do świadczenia pracy. Sąd Rejonowy uwzględnił odwołanie skarżącego, gdyż jego czynności na rzecz pracodawcy były incydentalne, czysto techniczne i nie wymagały wysiłku fizycznego oraz nie narażały na stres. Pozwany nie miał zatem podstaw do stosowania art. 17 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (ustawy zasiłkowej). Po apelacji pozwanego Sąd Okręgowy uzupełnił materiał dowodowy i ustalił, że skarżący w trakcie zwolnienia lekarskiego od 28 lutego do 25 maja 2013 r. świadczył pracę na rzecz pracodawcy, w tym: - zatwierdzał wypłaty gotówkowe oraz wydatki z faktur między innymi 4, 5, 6, 7, 8, 15, 24, 26, 27, 29 marca, 5 kwietnia, 2, 9, 10, 13, 15, 16 maja; - zatwierdzał rachunki do umów cywilnoprawnych oraz podpisywał umowy zlecenia między innym 1, 5, 25 marca, 1, 3, 4, 5, 9, 18 kwietnia, 1, 2, 10, 13, 20, 27 maja; - podpisywał uproszczone i pełne listy płac 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 marca, 8, 10, 11, 12, 13, 14 kwietnia, 9, 10, 11, 12, 13, 14 maja; - zawarł polisy ubezpieczenia skarbowego przedsiębiorców 21 marca; - zawierał umowy o pracę, podpisywał pracownicze zakresy czynności, warunki zatrudnienia i oświadczenia między innymi 28 lutego, 1, 4, 28 marca, 24 i 30 kwietnia oraz 1 maja; - udzielał urlopów pracowniczych w marcu, kwietniu i maju. Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Rejonowy przeprowadził niepełne postępowanie dowodowe. Czynności podejmowane przez odwołującego w trakcie zwolnienia lekarskiego nie miały charakteru sporadycznego ani incydentalnego. Ubezpieczony niemal każdego dnia wykonywał czynności związane z funkcjonowaniem spółki. Każda z czynności zrealizowana została w granicach przewidzianych zakresem jego czynności i odpowiedzialności. Nie były to czynności wymuszone okolicznościami lub sytuacją nagłą. Wykonywanie pracy zarobkowej w okresie niezdolności do pracy powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia. Nie jest niezbędna ocena, czy „inna praca zarobkowa” była niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego. Sąd Okręgowy stwierdził, że po uzupełnieniu materiału dowodowego nie miał żadnych wątpliwości, iż w sprawie w całości spełniona została przesłanka z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej i ubezpieczony nie ma prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia chorobowego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. W uzasadnieniu podano, że czynności skarżącego, w trakcie nieobecności prezesa zarządu, były niezbędne do zapewnienia prawidłowego działania spółki – bez stosownego podpisu niemożliwe byłyby wypłaty wynagrodzeń dla pracowników oraz należności na rzecz kontrahentów. Czynności skarżącego miały charakter sporadyczny i incydentalny i w żaden sposób nie można było ich utożsamiać ze świadczeniem pracy na rzecz spółki.

Na gruncie sporu wystąpiło kilka zagadnień prawnych kluczowych i istotnych z punktu widzenia rozpoznania sprawy, których wyjaśnienie wymaga interwencji Sądu Najwyższego, a to ze względu na bardzo poważne wątpliwości interpretacyjne dotyczące art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Ustalenie prawidłowego sposobu wykładni tego przepisu pozwoli rozwiązać wątpliwości jakie napotykają przedsiębiorcy próbując w praktyce zastosować ten przepis w jego wykładni promowanej dotychczas przez organ rentowy. Istotne zagadnienia prawne, które przemawiają za dokonaniem przez Sąd Najwyższy ponownej wykładni ww. przepisu, przedstawiają się następująco:

1. dotychczasowa praktyka orzecznicza i wynikająca z niej wykładnia art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie określa w sposób jednoznaczny jak należy rozumieć ustawowe określenie „wykonywanie pracy zarobkowej” oraz „wykorzystywanie zwolnienia w sposób niezgodny z jego celem”: a) z uwagi na niezwykle szeroki zakres pojęcia pracy zarobkowej, w praktyce orzeczniczej Sądu Najwyższego wielokrotnie zapadały orzeczenia na tle zagadnienia, czy dane zachowanie należy kwalifikować jako wypełniające dyspozycję art. 17 ust. 1 *in principio* ustawy zasiłkowej „wykonywania pracy zarobkowej”, co powoduje, że można wyróżnić podejście, zgodnie z którym dopuszczalna jest sytuacja w której sporadyczna, wymuszona okolicznościami, aktywność zawodowa może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku chorobowego, przy czym istotnym zagadnieniem prawnym jest sposób definiowania pojęcia „incydentalności”, oraz „sporadyczności”, zwłaszcza w kontekście zajmowanego stanowiska pracy, obowiązków z nim związanych a także istnienia poza stosunkiem pracy związku o charakterze organizacyjnym (korporacyjnym) łączącego osobę uprawnioną do

pobierania zasiłku chorobowego z pracodawcą; b) również przesłanka wykorzystania zwolnienia w sposób niezgodny z jego celem sformułowana została przez ustawodawcę w sposób bardzo ogólny, co w konsekwencji powoduje trudności w ocenie poszczególnych zachowań, dlatego uzasadnionym jest aby przy badaniu wystąpienia tej przesłanki utraty prawa do zasiłku, wziąć pod uwagę okoliczności konkretnego przypadku, co niewątpliwie zostało pominięte przez Sąd Okręgowy;

2. wykładnia art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej zastosowana przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie czyni przywołany przepis niezgodnym z Konsytuacją RP, ponieważ całkowicie ignoruje cel i funkcję zasiłku chorobowego, stanowi naruszenie art. 67 Konstytucji RP, poprzez nieuzasadnione ograniczenie konstytucyjnej zasady prawa do zabezpieczenia społecznego.

Pozwany wniosk o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Niezasadnie kumuluje w treści pierwszą i drugą podstawę przedsądu, co nie jest prawidłowe, gdyż ustawodawca wyraźnie rozróżnia te podstawy ze względu na ich funkcje (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.).

Jeżeli przyjąć, że w pkt. 1 zawarto pierwszą, a w pkt. 2 zawarto drugą podstawę przedsądu, to rozdzielenie ich jedynie potwierdza brak zasadnej podstawy przedsądu.

Istotne zagadnienie prawne (a tym bardziej „kilka zagadnień prawnych kluczowych ...”) nie spełnia się dlatego, że odpowiedź na sformułowane zagadnienia nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa. Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Żądanie wniosku aby zdefiniować określone pojęcia nie jest zasadne. Przede wszystkim dlatego, że mają określone znaczenie, choćby tylko semantyczne i ustawodawca ich nie definiuje. Po wtóre żądanie wykładni pojęcia „incydentalności”

oraz „sporadyczności” nie jest zasadne, gdyż są to pojęcia wynikające z orzecznictwa, a nie dokonuje się już raz dokonanej wykładni. Nie jest też możliwa pełna egzemplifikacja wszystkich sytuacji, skoro chodzi o regulacje, które nie są zamknięte. Odnosi się to do pracy zarobkowej i wykorzystywania zwolnienia w sposób niezgodny z jego celem. Wykładnia sądowa ma wówczas znaczenie w indywidualnej sprawie (przypadku). Poza tym związanie wyrokami i uchwałami Sądu Najwyższego nie jest tak szerokie jak zdaje się przyjmować skarżący.

Podobna ocena odnosi się do zagadnienia z punktu 1b, czyli pojęcia „wykorzystania zwolnienia w sposób niezgodny z jego celem”. Otóż jest to druga część alternatywy z art. 17 ust. 1 i można stwierdzić, że ostatecznie nie to było podstawą negatywnego rozstrzygnięcia. Należy odróżnić wykonywanie pracy zarobkowej i wykorzystywanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z jego celem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2008 r., II UK 10/07, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 123). W sprawie decydowała pierwsza przesłanka, stąd byłoby też wysoce wątpliwe czy to „istotne zagadnienie prawne” występuje w sprawie (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Natomiast w zakresie drugiej podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), stwierdzić należy, że regulacja art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie jest nowa i ma niemałe orzecznictwo, co nie wynika z jej skomplikowania, lecz z różnych stanów faktycznych. Orzecznictwo jest racjonalne i skarżący nie wskazuje rozbieżności w wyrokach na gruncie wykładni tego przepisu. Gdyby taka rozbieżność występowała, to prowadziłaby do podjęcia uchwały przez skład powiększony Sądu Najwyższego. Wskazanie we wniosku na niezgodność przepisu z ustawą zasadniczą jest zbyt ogólne. Pomija wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 lutego 2014 r., SK 18/13, który bezpośrednio odniósł się do art. 17 ust. 1 i relacji do art. 67 ustawy zasadniczej.

Wniosek nie wykazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona – art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wymagałoby to samodzielnych zarzutów, gdyż na etapie przedsądu nie rozpoznaje się podstaw kasacyjnych, a jedynie czy wniosek o przyjęcie skargi, wskazuje i wykazuje, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Tego we wniosku jest brak. Podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, nie zastępują więc podstaw przedsądu. Skarżący przyznaje, że

wykonywał określone czynności w czasie zwolnienia lekarskiego. Pozostaje ich ocena, którą odnosi się do zatrudnienia pracowniczego a nie do działań przedsiębiorcy. Ustalenia na których oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie w ocenie podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) uprawniały Sąd do stwierdzenia, że czynności skarżącego nie były sporadyczne i incydentalne.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 11 ust. 2 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.